

RETTENS DOM (Anden Afdeling)

14. december 1995 *

I sag T-285/94,

Fred Pfloeschner, forhenværende tjenestemand i Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, Genève (Schweiz), ved advokat Georges Vandersanden, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos Fiduciaire Myson SARL, 1, rue Glesener,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent Joseph Griesmar og, under den mundtlige forhandling, Ana Maria Alves Vieira, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, bistået af advokat Denis Waelbrock, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos Carlos Gómez de la Cruz, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagner-Centret, Kirchberg,

sagsøgt,

* Processprog: fransk.

støttet af

Rådet for Den Europæiske Union ved juridisk konsulent Yves Crétien og Diego Canga Fano, Rådets Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg hos generaldirektør Bruno Eynard, Den Europæiske Investeringsbanks Direktorat for Juridiske Anliggender, 100, boulevard Konrad Adenauer,

intervenient,

angående en påstand om annullation af den afgørelse fra Kommissionen, der er indeholdt i sagsøgerens alderspensionsmeddelelse for december 1993, for så vidt der herved er blevet anvendt en justeringskoefficient på 100, og om, at Retten tilpligter Kommissionen at drage samtlige de fornødne retlige konsekvenser af dommen om annullation for både alderspensionens og efterladtepensionens vedkommende,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, B. Vesterdorf, og dommerne D.P.M. Barrington og A. Saggio,

justitssekretær: fuldmægtig J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 15. september 1995

afsagt følgende

Dom

Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1 Fred Pfloeschner, der er schweizisk statsborger, er forhenværende tjenestemand i Kommissionen. Han blev ansat som tolk den 16. januar 1958 og blev den 31. juli 1993 pensioneret uden ansøgning.

2 Pfloeschner har oppebåret alderspension med virkning fra august 1993. På dette tidspunkt oppebar han allerede en efterladte pension, idet han i 1968 havde mistet sin hustru, der var tjenestemand i Rådet.

3 I den erklæring, som sagsøgeren afgav den 24. juni 1993 forud for opgørelsen af hans alderspension, oplyste han, at han var bosat i Bruxelles i Belgien, og at han senere ville bosætte sig i Schweiz [punkt a) i erklæringen].

4 Ved en »meddelelse om opgørelse af alderspensionsrettigheder« af 2. august 1993 traf Kommissionen afgørelse om, at Pfloeschner's pension ville blive udbetalt i Bruxelles under anvendelse af justeringskoefficienten for Belgien [punkt 7) i kapitel C, »forhøjelser og indeholdelser«].

- 5 Ved skrivelse af 26. oktober 1993 til Kommissionens generaldirektør for personale og administration gav sagsøgeren meddelelse om sin nye bopæl i Schweiz og anmodede Kommissionen om at ændre meddelelsen af 2. august 1993, for så vidt angår såvel betalingsstedet for hans pensioner som den justeringskoefficient, der blev anvendt på disse.
- 6 Ved afgørelse af 10. november 1993 traf Direktoratet for Personale og Administration i Rådets Generalsekretariat bestemmelse om visse ændringer, hvad angår Pfloeschner's adresse og bankkonto samt den valuta, som efterladtepensionen skulle udbetales i. Der blev navnlig truffet bestemmelse om, at da »den pensionsberettigede har oplyst at have taget bopæl i et tredjeland (Schweiz), ... skal der på pensionen anvendes en justeringskoefficient på 100«. Denne afgørelse blev fremsendt til Kommissionens Afdeling for Pensioner og Kontakt til Tidligere Ansatte, ligesom sagsøgeren fik tilstillet en kopi.
- 7 Ved en »meddelelse om ændring nr. 1 af meddelelse af 2.8.1993 om opgørelse af alderspensionsrettigheder«, der var dateret den 1. december 1993, gav Kommissionen sagsøgeren meddelelse om de ændringer, der var blevet truffet bestemmelse om med hensyn til opgørelsen af hans rettigheder, idet Kommissionen anførte, at meddelelsen skulle anses for en afgørelse.
- 8 Den 3. januar 1994 modtog sagsøgeren sine alders- og efterladtepensionsmeddelelser for december 1993. Det fremgår af disse meddelelser, at der ved beregningen af pensionerne var blevet anvendt en justeringskoefficient på 100.
- 9 Den 2. februar 1994 indbragte sagsøgeren en klage i medfør af artikel 90, stk. 2, i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter »vedtægten«). Ved afgørelse af 20. juni 1994 afviste Kommissionen denne klage.

- 10 Ved stævning indleveret den 14. september 1994 har sagsøgeren herefter anlagt denne sag.
- 11 Ved processkrift indleveret til Rettens Justitskontor den 16. januar 1995 har Rådet fremsat begæring om at måtte intervenere til støtte for sagsøgtes påstande. Ved kendelse af 22. februar 1995 har formanden for Rettens Anden Afdeling taget denne interventionsbegæring til følge.
- 12 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse. Den mundtlige forhandling fandt sted den 15. september 1995.

Parternes påstande

- 13 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:
- Sagen antages til realitetsbehandling, og der gives sagsøgeren medhold, nærmere bestemt således:
 - Sagsøgerens alderspensionsmeddelelse for december 1993 annulleres, for så vidt der herved er blevet anvendt en justeringskoefficient for Schweiz på 100, selv om sagsøgeren, der er schweizisk statsborger, er flyttet tilbage til Schweiz for at opholde sig dér som pensionist.
 - Kommissionen tilpligtes at drage samtlige de fornødne retlige konsekvenser heraf for så vidt angår såvel opgørelsen af alderspensionen som efterladtepen-sionen.

— Der træffes bestemmelse om betaling af morarenter af restancerne, 8% p.a.

— Sagsøgte tilpligtes at betale samtlige sagens omkostninger.

14 Sagsøgte har nedlagt følgende påstande:

— Sagen afvises for så vidt angår andet led af sagsøgerens påstande, og i øvrigt findes sagsøgte.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sine egne omkostninger.

15 Intervenienten har nedlagt følgende påstande:

— Sagen afvises for så vidt angår andet led af sagsøgerens påstande, og i øvrigt findes sagsøgte.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sine egne omkostninger.

Formaliteten

16 Kommissionen og intervenienten har påstået sagen afvist i det omfang, der er nedlagt påstand om, at Retten tilpligter Kommissionen at »drage samtlige de fornødne retlige konsekvenser [af en annullation af den anfægtede afgørelse] for så vidt angår såvel opgørelsen af alderspensionen som efterladtepensionen«.

Parternes argumenter

- 17 Kommissionen har bestridt, at der kan ske en realitetsbehandling af sagsøgerens påstand om, at Retten tilpligter Kommissionen at »drage samtlige de fornødne retlige konsekvenser [af en annullation af den anfægtede afgørelse] for så vidt angår såvel opgørelsen af alderspensionen som efterladtepensionen«. Kommissionen har til støtte herfor som anbringende gjort gældende, at Retten savner kompetence.
- 18 Sagsøgte anfører, at det fremgår af fast retspraksis, at Fællesskabets retsinstanser ikke uden at gribe ind i den pågældende administrative myndigheds beføjelser kan meddele en fællesskabsinstitution pålæg. Sagsøgte henviser herved til Rettens dom af 27. juni 1991 (sag T-156/89, Valverde Mordt mod Domstolen, Sml. II, s. 407) og af 26. oktober 1993 (sag T-22/92, Weißenfels mod Parlamentet, Sml. II, s. 1095) samt til Rettens kendelse af 22. maj 1992 (sag T-72/91, Moat mod Kommissionen, Sml. II, s. 1771).
- 19 Den af sagsøgeren nedlagte påstand må også afvises fra realitetsbehandling, selv om den opfattes således, at det alene søges opnået, at Retten i tilfælde af en annullation af den anfægtede afgørelse påser, at Kommissionen træffer alle de nødvendige forholdsregler til at opfylde dommen. Der er intet retsgrundlag for en sådan kompetence for Fællesskabets retsinstanser, og det fremgår af Domstolens praksis, at disse retsinstanser »ikke uden at gribe ind i den administrative myndigheds beføjelser [kan] tilpligte en fællesskabsinstitution at træffe de foranstaltninger, som [opfyldelsen] af en dom om annullation ... indebærer« (dom af 9.6.1983, sag 225/82, Verzyck mod Kommissionen, Sml. s. 1991, præmis 19).
- 20 Kommissionen anfører herefter, at den i tilfælde af en annullation af den anfægtede afgørelse i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 176 vil foretage en berigtigelse med hensyn til sagsøgerens alderspensionsrettigheder med virkning fra

december 1993. Derimod savner Kommissionen beføjelse til efter en eventuel dom om annullation af alderspensionsmeddelelsen at drage konsekvenser heraf, for så vidt angår Pfloeschner's efterladte pension, idet sagsøgeren ikke har anfægtet Rådets afgørelse vedrørende hans forhold.

- 21 Sagsøgeren har heroverfor gjort gældende, at den omhandlede påstand ikke skal forstås som en påstand om, at Retten meddeler Kommissionen et pålæg, men således, at Retten bør påse, at sagsøgte træffer de forholdsregler, der må følge af en eventuel annullationsdom. Disse forholdsregler vil indebære, at der med virkning fra tidspunktet for det skete retsstridige forhold, dvs. med virkning fra december 1993, sker en berigtigelse med hensyn til den justeringskoefficient, der skal anvendes på såvel sagsøgerens alderspension som hans efterladte pension. En annullationsdom vil efter princippet om retsafgørelses bindende karakter netop forudsætte en sådan berigtigelse.

Retten's bemærkninger

- 22 Det bemærkes indledningsvis, at det fremgår af fast retspraksis, at Fællesskabets retsinstanser ikke har kompetence til, når der gives en sagsøger medhold i et annullationssøgsmål, at foreskrive, hvilke forholdsregler den institution, der har udstedt den anfægtede retsakt, skal træffe som følge af dommen. Den pågældende retsinstitution kan alene tilpligte institutionen at behandle sagen på ny, hvilket følger af, at traktatens artikel 176 indeholder bestemmelse om, at den institution, fra hvilken en annulleret retsakt hidrører, har pligt til at gennemføre de foranstaltninger, der er nødvendige til den pågældende doms opfyldelse (jf. herved Domstolens dom af 23.2.1961, sag 30/59, De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 211, org. ref.: Rec. s. 1).

- 23 Det bemærkes herefter, at selv hvis det, som hævdet af sagsøgeren, med den omhandlede påstand alene søges opnået, at Retten påser, at Kommissionen træffer

forholdsregler til opfyldelse af dommen, har Retten heller ikke kompetence til at give sagsøgeren medhold i påstanden. En beføjelse af denne art, der for at kunne udøves effektivt forudsætter, at Fællesskabets retsinstanser kan træffe bestemmelse om de forholdsregler, som den sagsøgte institution skal træffe, er ikke omfattet af den kompetence, som traktaten tillægger Fællesskabets retsinstanser. I henhold til traktatens artikel 176 har den institution, der har udstedt den pågældende retsakt, såvel pligt som beføjelse til at træffe de forholdsregler, der er nødvendige for fuldt ud at opfylde en annullationsdom.

- 24 Afvisningspåstanden må herefter tages til følge, således at sagsøgerens påstand om, at Kommissionen tilpligtes at »drage samtlige de fornødne retlige konsekvenser« af en eventuel annullation af pensionsmeddelelsen »for så vidt angår såvel opgørelsen af alderspensionen som opgørelsen af efterladtepensionen«, afvises fra realitetsbehandling.

Realiteten

A — Annullationspåstanden

- 25 Til støtte for sin annullationspåstand har sagsøgeren dels rejst en ulovlighedsindsigelse vedrørende Rådets forordning (EKSF, EØF, Euratom) nr. 2175/88 af 18. juli 1988 om fastsættelse af de justeringskoefficienter, der finder anvendelse i tredjelande (EFT L 191, s. 1, herefter »forordning nr. 2175/88«), dels fremsat fire anbringender, hvorved det gøres gældende, at der er sket en tilsidesættelse af princippet om beskyttelse af den berettigede forventning, en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, en tilsidesættelse af princippet om afskæring af indsigelser og en tilsidesættelse af princippet om god forvaltningsskik.

Ulovlighedsindsigelsen vedrørende forordning nr. 2175/88

Parternes argumenter

- 26 Sagsøgeren har gjort gældende, at forordning nr. 2175/88 er retsstridig, for så vidt dens artikel 3 indeholder bestemmelse om, at der skal »anvendes en justeringskoefficient på 100 for pensionen, når den pensionsberettigede tager bopæl i et tredjeland«. Til støtte for denne ulovlighedsindsigelse har sagsøgeren fremført tre argumenter, ifølge hvilke der foreligger en overskridelse af magtbeføjelser, en tilsidesættelse af princippet om forbud mod forskelsbehandling og en tilsidesættelse af vedtægtens artikel 82.
- 27 Hvad angår det første argument, har sagsøgeren nærmere anført, at Rådet i forbindelse med udstedelsen af forordning nr. 2175/88 har gjort sig skyldig i en overskridelse af dets magtbeføjelser, idet der ved forordningen, som fastlægger regler om beregningen af pensioner, uden gyldig begrundelse er truffet bestemmelse om en udvidelse af anvendelsesområdet for grundforordningen, dvs. Rådets forordning (Euratom, EKSF, EØF) nr. 3019/87 af 5. oktober 1987 om indførelse af særlige undtagelsesbestemmelser for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber, der gør tjeneste i et tredjeland (EFT L 286, s. 3, herefter »forordning nr. 3019/87«). Sidstnævnte forordning, der indsatte bilag X i vedtægten, angår udelukkende tjenestemænd i aktiv tjeneste, og ikke pensionsmodtagere.
- 28 Sagsøgerens andet argument er, at der er sket en tilsidesættelse af princippet om forbud mod forskelsbehandling. Kommissionen har i sit svar på klagen anført, at ordningen i henhold til forordning nr. 3019/87, hvorefter tjenestemænd, der gør tjeneste i et tredjeland, har krav på en anvendelse af en justeringskoefficient, er begrundet i »disse tjenestemænds særlige situation« samt »leveomkostningerne i tjenestelandet«, og denne ordning må for så vidt ligeledes finde anvendelse på pensionsmodtagere, når henses til, at de nævnte to forhold også karakteriserer pensionsmodtageres situation. Forskelsbehandlingen mellem tjenestemænd i aktiv tjeneste og pensionsmodtagere savner følgelig begrundelse.

- 29 Sagsøgerens tredje argument er, at det strider mod vedtægtens afsnit V, jf. navnlig artikel 82, at der er blevet fastsat en justeringskoefficient på 100 for samtlige de tredjelande, i hvilke pensionsmodtagere er bosat. Efter den seneste ændring af artikel 82, der blev gennemført ved Rådets forordning (EØF, Euratom, EKSF) nr. 2074/83 af 21. juli 1983 om ændring af vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber samt ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Fællesskaberne (EFT L 203, s. 1, herefter »forordning nr. 2074/83«), har pensionsmodtagere, som godtgør at være bosiddende inden for eller uden for Fællesskaberne, krav på, at den pågældende justeringskoefficient anvendes på deres pension, idet det udelukkende er, såfremt der ikke er blevet fastsat nogen justeringskoefficient, at der skal anvendes en koefficient på 100. I modsætning til, hvad artikel 3 i forordning nr. 2175/88 indeholder bestemmelse om, må sagsøgeren derfor have krav på, at der sker en anvendelse af den for Schweiz fastsatte justeringskoefficient, dvs. en justeringskoefficient på 144,5. Endelig anfører sagsøgeren, at der i forordning nr. 2175/88 ikke er angivet nogen begrundelse for den nævnte fravigelse af vedtægtens bestemmelser.
- 30 Kommissionen har gjort gældende, at ulovlighedsindsigelsen savner retligt grundlag. I modsætning til, hvad sagsøgeren hævder, kan forordning nr. 2175/88 ikke blot anses for en gennemførelsesforordning i forhold til forordning nr. 3019/87. Henvisningerne i forordningen, herunder navnlig til artikel 13 i bilag X til vedtægten, er ikke tilstrækkeligt til at kunne begrunde en sådan antagelse. Retsgrundlaget for forordningen er ikke alene forordning nr. 3019/87 (dvs. bilag X til vedtægten), men vedtægten som helhed.
- 31 Kommissionen gør herefter gældende, at forordning nr. 2175/88 alene indeholder regler, der fraviger Rådets forordning (Euratom, EKSF, EØF) nr. 3784/87 af 14. december 1987 om tilpasning af vederlag og pensioner til tjenestemænd og øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber samt af justeringskoefficienterne for disse vederlag og pensioner (EFT L 356, s. 1, herefter »forordning nr. 3784/87«). De pågældende regler fraviger navnlig bestemmelserne om de justeringskoefficienter, der finder anvendelse på pensioner til tidligere tjenestemænd, som er bosat i et tredjeland. Da en generel retsakt kan ophæves eller ændres af den myndighed, der har udstedt den, har Rådet ikke gjort sig skyldig i nogen magtoverskridelse.

- 32 Hvad angår sagsøgerens argument om, at der er sket en tilsidesættelse af vedtægtens artikel 82, anfører Kommissionen, at sagsøgeren intet konkret har gjort gældende på dette grundlag, således at det anførte ikke kan understøtte sagsøgerens påstand. Nærmere bestemt har sagsøgeren ikke i stævningen gjort gældende, at forordning nr. 2175/88 er retsstridig som følge af en tilsidesættelse af vedtægtens bestemmelser. Det sagsøgeren har anført om dette spørgsmål i replikken må anses for et nyt anbringende, der derfor ikke kan tages i betragtning.

Hvad angår substansen i argumentet har Kommissionen under den mundtlige forhandling gjort gældende, at forordning nr. 2175/88 i modsætning til det af sagsøgeren anførte er fuldt ud forenelig med vedtægtens bestemmelser. Bestemmelsen om, at der skal anvendes en justeringskoefficient på 100 for pensionerede tjenestemænd, der er bosat i et tredjeland, er således forenelig med vedtægtens artikel 82, der ikke opstiller nogen forpligtelse til at anvende de for lønninger gældende justeringskoefficienter på pensioner. Vilkår af den pågældende art er således i overensstemmelse med fast retspraksis, hvorefter forholdene for en tjenestemand i aktiv tjeneste adskiller sig væsentligt fra forholdene for en pensioneret tjenestemand, hvorfor det ikke er udtryk for forskelsbehandling, såfremt fællesskabslovgiver træffer bestemmelse om vilkår for pensionerede tjenestemænd, som ikke er identiske med dem, der gælder for tjenestemænd i aktiv tjeneste.

- 33 Intervenienten har tilsluttet sig det af Kommissionen anførte og har som denne gjort gældende, at den retsakt, som sagsøgeren anfører er retsstridig, ikke blot kan anses for en gennemførelsesforordning i forhold til forordning nr. 3784/87. Under alle omstændigheder angår dette problem snarere spørgsmålet om, hvorvidt den forordning, der er rejst ulovlighedsindsigelse mod, er forenelig med vedtægten.

- 34 Rådet anfører herved for det første, at der ikke som hævdet af sagsøgeren ved den anfægtede forordning er sket en ophævelse af vedtægtens artikel 82, stk. 1, tredje afsnit, men kun af forordning nr. 3784/87, idet den nævnte bestemmelse i vedtægten ikke opstiller noget forbud mod at fastsætte en neutral koefficient som den omhandlede, der finder anvendelse på samtlige pensioner til personer, som er bosat i tredjelande. I besvarelse af Rettens spørgsmål har Rådet oplyst, at der forud for udstedelsen af forordning nr. 2175/88 i nogle år gjaldt særlige justeringskoefficienter for pensionsmodtagere. Ved den anfægtede forordning skete der en ophævelse af disse særlige justeringskoefficienter, idet der i overensstemmelse med ordlyden

af artikel 82 blev truffet bestemmelse om anvendelse af en justeringskoefficient på 100 på pensioner.

- 35 For det andet har intervenienten under den mundtlige forhandling oplyst, at ordningen, forud for den ved forordning nr. 2175/88 indførte, indeholdt bestemmelse om en anvendelse på pensioner til pensionerede tjenestemænd med bopæl i et tredjeland af den justeringskoefficient, der var fastsat for tjenestemænd, som gjorde tjeneste i det pågældende land. Intervenienten har herved anført, at der på tidspunktet for udstedelsen af den omtvistede bestemmelse blev lagt afgørende vægt på den betragtning, at den pågældende ordning, der var blevet indført ved forordning nr. 2074/83, var meget favorabel, hvorfor den ikke uden videre burde gælde i en ganske særlig situation som den, forholdene for pensionsmodtagere med bopæl i et tredjeland er udtryk for.
- 36 For det tredje har Rådet under den mundtlige forhandling gjort gældende, at den efter forordning nr. 2175/88 gældende justeringskoefficient i øvrigt anses for noget positivt af de fleste pensionsmodtagere, idet der kun for 30% af de pågældende landes vedkommende er fastsat en højere justeringskoefficient end 100, som er koefficienten for Belgien og Luxembourg.

Rettens bemærkninger

a) Formaliteten for så vidt angår det tredje argument til støtte for ulovlighedsindsigelsen, tilsidesættelse af vedtægtens bestemmelser

- 37 Kommissionen har gjort gældende, at det tredje argument til støtte for ulovlighedsindsigelsen, hvorved det gøres gældende, at der er sket tilsidesættelse af vedtægten, herunder navnlig artikel 82, er fremsat for sent, idet sagsøgeren ikke har angivet det i stævningen.

38 Det bemærkes herom, at stævningen i henhold til procesreglementets artikel 44, stk. 1, litra c), skal indeholde en angivelse af søgsmålets genstand og en »kort fremstilling af søgsmålsgrundene«, og at der i henhold til procesreglementets artikel 48, stk. 2, som hovedregel ikke kan fremsættes nye anbringender under sagens behandling.

39 Det fremgår af sagen, at Pfloeschner i stævningen udtrykkeligt rejste en ulovlighedsindsigelse vedrørende forordning nr. 2175/88 og herved navnlig gjorde gældende, at denne forordning strider mod vedtægtens artikel 82. Sagsøgeren har endvidere i replikken anført, at der ikke forelå nogen stillingtagen fra sagsøgtes side til dette argument.

40 Kommissionens formalitetsindsigelse savner følgelig grundlag og må forkastes.

b) Realiteten for så vidt angår ulovlighedsindsigelsen

41 Det bemærkes indledningsvis, at det første og det tredje argument til støtte for ulovlighedsindsigelsen, hvorved det gøres gældende, at der er sket en overskridelse af magtbeføjelser og en tilsidesættelse af bestemmelser i vedtægten, har snæver sammenhæng med hinanden, idet begge argumenter angår spørgsmålet om retsgrundlaget for forordning nr. 2175/88.

42 Sagsøgeren har gjort gældende, at retsgrundlaget for forordningen udelukkende er forordning nr. 3019/87, mens Kommissionen og Rådet har gjort gældende, at retsgrundlaget er såvel sidstnævnte forordning som vedtægten, jf. navnlig artikel 82, som sagsøgeren gør gældende, at der er sket en tilsidesættelse af.

- 43 I indledningen til forordning nr. 2175/88 har Rådet ved den anden henvisning udtrykkeligt henvist til vedtægten, særlig artikel 13 i bilag X, der blev indsat ved forordning nr. 3019/87. Ved artikel 1 i forordning nr. 2175/88 og i bilaget til denne er der sket en fastsættelse af de i artikel 12 og 13 i bilag X til vedtægten omhandlede justeringskoefficienter. I henhold til forordningens artikel 3-9 finder disse justeringskoefficienter ikke anvendelse på pengebeløb, der tilkommer personer, som ikke længere er i aktiv tjeneste. Artikel 3 indeholder navnlig bestemmelse om, at »i overensstemmelse med artikel 82, stk. 1, tredje afsnit, i vedtægten anvendes en justeringskoefficient på 100 for pensionen, når den pensionsberettigede tager bopæl i et tredjeland«. Begrundelsen til denne bestemmelse er angivet i fjerde betragtning til forordningen, hvori det hedder, at »navnlig på grund af de nye bestemmelser for de justeringskoefficienter, der specifikt og udelukkende korrigerer vederlagene til det i tredjelands tjenestegørende personale, kan disse undtagelsesbetonede justeringskoefficienter, for så vidt vederlagene kan udbetales i disses valuta, ikke anvendes på finansielle rettigheder tillagt personer, som har bopæl i tredjelands, og som ikke er tjenestegørende«.
- 44 Det må følgelig fastslås, at forordning nr. 2175/88 dels fastsætter de i forordning nr. 3019/87 omhandlede justeringskoefficienter, dels indeholder udtrykkelig bestemmelse om, at disse koefficienter ikke finder anvendelse på pengebeløb, der tilkommer personer, som ikke længere er i aktiv tjeneste, herunder, jf. artikel 3, pensioner.
- 45 Da forordning nr. 3019/87, der er en forordning, som ændrer vedtægten, kun angår tjenestemænd, der er i aktiv tjeneste i et tredjeland, må spørgsmålet om lovligheden af den omtvistede bestemmelse, dvs. artikel 3 i forordning nr. 2175/88 — hvorefter der skal anvendes en justeringskoefficient på 100 på pensioner til pensionerede tjenestemænd med bopæl i et tredjeland — vurderes i lyset af vedtægtens artikel 82, der fastlægger de generelle bestemmelser på området.
- 46 Vedtægtens artikel 82, stk. 1, indeholder bestemmelse om, at pensioner »korrigeres med den justeringskoefficient, der er fastsat for det land inden for eller uden for Fællesskaberne, hvor den pensionsberettigede godtgør at være bosiddende« (andet

afsnit), og om, at »hvis den pensionsberettigede tager bopæl i et land, for hvilket der ikke er fastsat nogen justeringskoefficient, skal der anvendes en justeringskoefficient på 100« (tredje afsnit).

Det følger allerede af ordlyden af disse bestemmelser, at pensionerede tjenestemænd har krav på, at der på deres pension sker en anvendelse af den justeringskoefficient, der er fastsat for det land, i hvilket de er bosat, også selv om de har taget bopæl uden for Fællesskabet. Det er kun, såfremt der ikke er fastsat nogen justeringskoefficient for bopælslandet, at der på pensionen skal anvendes en koefficient på 100, således at der for de pågældende pensionerede tjenestemænd ikke gælder nogen justeringskoefficient.

- 47 I modsætning til, hvad sagsøgte og intervenienten har gjort gældende, indeholder den nævnte bestemmelse ikke hjemmel til at fastsætte en særlig koefficient på 100 for pensionsmodtagere, der er bosat uden for Fællesskabet. En sådan koefficient er i et tilfælde som det her omhandlede ensbetydende med, at der ikke anvendes nogen justeringskoefficient. Det bemærkes herved for det første, at justeringskoefficienterne tjener til at justere løn og honorarer, netop med det formål at sikre den samme købekraft for tjenestemænd i de forskellige lande, hvor disse bor. For det andet bemærkes, at det fremgår af vedtægtens bestemmelser, at justeringskoefficienten er 100 for Bruxelles og Luxembourg, mens justeringskoefficienten for andre lande fastsættes »af Rådet med kvalificeret flertal på forslag af Kommissionen i henhold til artikel 148, stk. 2, andet afsnit, første led, i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og til artikel 118 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Atomenergifællesskab« (vedtægtens artikel 64, stk. 2, og artikel 13 i forordning nr. 3019/87).

- 48 Selv om vedtægtens artikel 82, stk. 1, ikke udtrykkeligt henviser til denne procedure, sigtes der ved bestemmelsen til de justeringskoefficienter, der er fastsat for hvert land på grundlag af de nævnte kriterier. Som Kommissionen og Rådet har oplyst, fandt vedtægtens artikel 82, stk. 1, andet og tredje afsnit, som ændret ved

forordning nr. 2074/83, anvendelse indtil ikrafttrædelsen af forordning nr. 2175/88, således at en pensioneret tjenestemand, når denne havde bosat sig i et tredjeland, for hvilket der var fastsat en justeringskoefficient, var omfattet af denne.

49 Ved den forordning, som det gøres gældende er retsstridig, skete der således en fornyet indførelse af de vilkår, der var gældende indtil ikrafttrædelsen af forordning nr. 2074/83, hvor der ikke blev anvendt nogen justeringskoefficienter på pensioner til pensionerede tjenestemænd med bopæl uden for Fællesskabet. Før ikrafttrædelsen af forordning nr. 2074/83 indeholdt vedtægtsens artikel 82, stk. 2, herved bestemmelse om, at pensioner »korrigeres med en koefficient, der er fastsat på grundlag af bestemmelserne i artikel 64 og 65, stk. 2, for det land i Fællesskaberne, hvor den pensionsberettigede har erklæret at ville bosætte sig«.

50 Det må herefter fastslås, at artikel 3 i forordning nr. 2175/88, for så vidt der herved er truffet bestemmelse om anvendelse af en justeringskoefficient på 100 på pensioner i tilfælde, hvor pensionsmodtageren har oplyst at være bosiddende i et tredjeland, strider mod vedtægtsens artikel 82, stk. 1, andet og tredje afsnit.

51 Det bemærkes herved, at det følger af princippet om retsreglernes trinfølge, at en forordning som den her omhandlede — der, således som det fremgår af henvisningerne heri, og således som Rådet har bekræftet det under den mundtlige forhandling, er blevet udstedt uden en iagttagelse af den for ændringer af vedtægtsbestemmelser gældende procedure (artikel 24, stk. 1, andet afsnit, i traktaten om oprettelse af et fælles Råd og en fælles Kommission for De Europæiske Fællesskaber og vedtægtsens artikel 10) — ikke gyldigt kan ændre en bestemmelse i vedtægten. Følgelig er artikel 3 i forordning nr. 2175/88 retsstridig.

52 Da det således må fastslås, at den omtvistede bestemmelse er retsstridig, er det ufornødent at undersøge det andet argument til støtte for ulovlighedsindsigelsen, hvorved det gøres gældende, at der er sket en tilsidesættelse af princippet om forbud mod forskelsbehandling.

- 53 Den omtvistede pensionsmeddelelse bør herefter annulleres, for så vidt der herved er blevet anvendt en justeringskoefficient på 100, hvorved det er uforholdsmæssigt at undersøge parternes øvrige anbringender og argumenter.

B — Påstanden om morarenter

- 54 Sagsøgeren har i stævningen nedlagt påstand om, at der træffes bestemmelse om, at de restancer, som han har krav på, forhøjes med morarenter, 8% p.a.
- 55 Det bemærkes herom, at det fremgår af fast retspraksis, at der kun skal betales morarenter, dersom hovedstolen lyder på et bestemt beløb, eller beløbet i det mindste kan bestemmes på grundlag af objektive fastlagte kriterier (jf. herved Domstolens dom af 30.9.1986, sag 174/83, Ammann m.fl. mod Rådet, Sml. s. 2647, præmis 19-22, og Rettens dom af 26.2.1992, forenede sager T-17/89, T-21/89 og T-25/89, Brazzelli Lualdi m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 293, præmis 23-26).
- 56 Forholdet i denne sag er det, at da der i slutningen af 1993 fandtes en justeringskoefficient for Schweiz, der var højere end 100, havde Pfloeschner, efter at han havde bosat sig i Schweiz i december 1993, i henhold til vedtægtens artikel 82, stk. 1, andet afsnit, krav på en anvendelse af denne koefficient. Sagsøgerens fordring var derfor i december 1993 forfalden og lød på et bestemt beløb. Under disse omstændigheder er Kommissionen forpligtet til at betale morarenter af de skyldige restancer, hvorved rentesatsen skønsmæssigt bør fastsættes til 8% p.a., således at der beregnes renter med virkning fra de forskellige tidspunkter, på hvilke de enkelte betalinger i henhold til pensionsordningen skulle være sket, og til betaling sker.

Sagens omkostninger

- 57 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, såfremt der er nedlagt påstand herom. Kommissionen har tabt sagen og bør derfor dømmes til at betale sagens omkostninger.
- 58 I henhold til artikel 87, stk. 4, bærer institutioner, der er indtrådt i en sag, deres egne omkostninger. Rådet bør derfor bære sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEEN (Anden Afdeling)

- 1) Sagsøgerens pensionsmeddelelse for december 1993 annulleres, for så vidt der herved er blevet anvendt en justeringskoefficient på 100.
- 2) Kommissionen betaler sagsøgeren morarenter 8% p.a. af pensionsresterne, således at der beregnes renter med virkning fra de forskellige tidspunkter, på hvilke de enkelte betalinger i henhold til pensionsordningen skulle være sket, og til betaling sker.
- 3) Kommissionen betaler sagens omkostninger.

4) Rådet bærer sine egne omkostninger.

Vesterdorf

Barrington

Saggio

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 14. december 1995.

H. Jung

B. Vesterdorf

Justitssekretær

Afdelingsformand